

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaeigt.dk>

VITAE ASCETICAE LATINORUM

70/032

CUM

RE MILITARI ROMANORUM

C O M P A R A T I O ,

QUA

AD EXAMEN ANNIVERSARIUM

IN SCHOLA RIPENSI PUBLICE HABENDUM

INVITATORUS

PROLUDIT

NICOLAUS HJORT

THEOLOGIAE CANDIDATUS ET ADJUNCTUS.

Uccivianis filii fortiorum & laudiorum
Biblio Thad.

RIPIS MDCCXXI.

typis NICOLAI SIERSTED HYPHOFF,
TYPOGRAPHI RIPENSIS.

Quid Tibi darem, quid non, diu, lector
benevole, dubius hæseram; quum enim variis
distractus negotiis, & librorum copia destitu-
tus, neque in hoc opusculo conscribendo mul-
tum temporis consumere neque oīnnino quid-
quam a doctrina paratus hisce pagellis absolu-
vere potuisse; materiam viribus æquam su-
mire constitui. Veritus autem, ne rerum
multitudine oppressus, tempore excluderer;
eam potissimum ingressus sum viam, quam &
Tibi, lector benevole, hanc ingratam; & meæ
adolescentiæ aptissimam putabam, ut in hoc pro-
lusionis genere Iudicem potius, quam seria Te-
cum agerem. In tota vero disputatiuncula hoc
præcipue mihi tenendum erat, ut alterum pro
cognito, alterum pœne pro incognito habereim,
ut Romanorum castra percurrerem, in mona-
steriis Latinorum diutius morarer, ut in re mi-
litari exponenda fere nullus, in vita ascetica
tantum non totus essem. Quæ quum ita sint,
Te, lector benevole, etiam atque etiam rogo,

ne opus ingenio perfectum, neve industria elaboratum requiras; verum adolescentiae, inscitiae, negotiis meis nonnihil largiaris, & has qualescunque nugas in bonam partem accipias.

Ipsa vero monachi cum milite comparatio: —, diligenter cæterum instituta, excusatione haud eger. Nam, si quis a superiori parte regionem spectarit, omnia resupinata, omnia deprimi simul atque emergere videbit: quid multum, plastici artificis manus facile admirabitur; eadem vero si ab inferiore loco oculis perlustrarit, hæc in luce versari, illa in tenebris jacere; hæc argutis coloribus vivisque coruscare, illa cæsia & pæne intermortua umbra involvi; alia adesse, alia oculos fugere judicabit: ne multis morer; imaginem pictoris penicillo expressam intueri videbitur. His ab oculis ad animum, a regione ad artes disciplinasque translatis, easdem res non ab iisdem spectatas partibus mirabiliter variari quis negat? Sponte igitur patet, quicunque certa, firma stabilia cognoscere velit; eidem locum esse talem delendum, quo capto, non solum totum suæ disciplinæ campum oculis emetiri, & ad ultimos usque fines pervenire queat; unde vero in campum quoque huic vicinum despicere posfit. Etenim comparatione instituta ad obscuriora accedit alma lux, graviora eminent, minora recedunt.

Ne aufem
"moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus;"
quosnam potissimum viros sequutus
fuerim, atque unde, quæ in rem meam cade-
rent, hauserim, libere confitebor. Spittlerum,
Henccium, Moshemium perlegi; Roezleri &
Schroecchii opera volvebam, & Justi Lipsii de
militia Romana libros V in promptu habebam;
quibus me plurima accepta referre grato ani-
mo testor.

Nil a milite magis abhorrere multi
putant quam monachum; hunc enim teatum,
timidum, veteratorem, illum apertum, fortem,
improvidum, hunc exoletum, tenacem, illum
libidinosum esse arbitrantur, suique profu-
sum.

"Quid enim? concurritur; horæ
Memento cita mors venit, aut victoria læta."

Quo igitur similitudinis aliquid in utro-
que appareat, origo & principium viræ mona-
sticæ Latinorum altius repetenda sunt, & in
rem militarein Romanorum diligentius inqui-
rendum est; ex utrisque honestatis haud leve
studium, ea lēm sane animi vis elucebit; pra-
missas vero disputationes historia, veritatis
testis, sequetur.

Fuerunt multi, qui putarent sola ca-
lamitatum fuga, quas Christianis Deorum
cultores inferre studebent, homines pios &

vere religiosos eo perductos esse, ut lucem & celebrationem fugerent; ab aliorum conventu recederent, & in solitudines migrarent; Verosimile antea non est, qui pro religione sanguinem profundere, fortunas vitamque devovere noluissent, eos e manibus tortorum elapsos in fauces belluarum temere incucurrisse præsertim quumi ad Persas aliquosque imperii Romani finitimos iter vexatis semper pateret; quod nos præter alios multos, quorum nomina recentere operæ haud est pretium, Nestorianorum historia docet. Etenim tali fortuna perculti, quod proditionis vacabant suæ spicione, eo magis hospitio excepti sunt. Sola igitur pietas in deserta loca homines sevocabat; negotiis enim districti; vinculis domesticis irritati, & toties ab intempestive accendentibus interpellati; neque animum externalium rerum cura liberare, atque ad Deum ipsum evehere; neque ex intimo pretore preces fundere poterant, nec denique per suos licebat corpus vigiliis, jejunio, laboribus frangere atque encare. Qualem autem quantumque animi vita talibus inesse viris judicemus; quos ut sui contemplationi vacarent, omnibus, qui e societate humana percipientur, fructibus libenter caruisse, & ne abominabili templorum, ararium, Iudorumque aspectu oculos foedarent omnibus commoditatibus; quas familiaritas mutuaque hominum opera afferant; fortiter renunti-

asse videamus? Non quidem est inficiandum multos externam tantummodo speciem arripuisse; multos in ea cardinem hujusce rei volvi putasse. Tales videamus homines barbae longitudine cum capris, pallii cum philosophis certasse; lentis pasibus fercula imitatos; victus tenuitate mendicis, morum austeritate barbaris esse amulatos. Illi vero non sunt audiendi, qui, religione in Christianam convicio corripere atque exagitare studentes, istorum crimina in doctrinam salutarem transferunt; horum enim sententia jam dudum explosa esse videtur. Etenim multi

“sub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata,”

ipso fervido coelo a labore avocantur; atque in solitudines discedunt. Constat quoque homines otiosæ & solitariæ vitæ studiosos, ut Essenos & Therapeutas; jam ante Christi tempora fuisse; huc accedit una & consona eorum vox, qui peregrinas visentes terras, ejuſmodi coenobitas se inter Arabes; Persas, Indos aliasque gentes offendisse testantur.

Quicunque nec luxuria diffluens, nec libidine effoeminatus, verum ipsam naturam ducenti sequutus, forti uititur animo: huic profecto proprium est, ut non solum se suosque tueatur, atque illatam vim vi proptilset, sed patriam quoque, hostiliter invadam armis defendat, & communem libertatem cum sua vindicet.

Patriæ igitur caritas, qua nihil sanctius, nil libero homine dignius, & servitutis odium, optimo cuique semper ingenitum, animos civium ad arma capienda inflammant. Dein vero, ubi horridis bellis ingenia occiduere; animi libidine efferati omnem humanitatis sensum exuerunt; prædandi, rapiendi, consumendi studijs accedit; homines in proeliis temere versantur, in pericula coeci ruunt, & togatus civis, domesticorum rerum immemor, sagum induit, atque in ferocem abit militem. Huc valet laudis quoque & gloriolæ bellicæ cupiditas; etenim in primis stare, lubricum obtinere locum, palmamque accipere pulchrum habetur, ut & suas res gestas, vel poetarum carminibus exornari; vel ab historicis memoriaz prodi, dummodo litterarum præconio æternitati mandentur, nemo non cupit. Neque vero omittenda singulorum astuta calliditas, qui aliorum virtute principatum tenete studentes, gloriosos, quamvis tenues, militibus honores degreyere; gramineæ tamen coronæ, hastæ non ferratae; cornicula, phaleræ, vexilla, aliaque ejusmodi præmia per se levia fuissent, nisi laudis dulcedo feros militum animos cepisset, & splendorem illis attulisset. Quemcumque igitur haud poenituerit rem militarem Romanorum explorantem ad iunas radices descendere; videbit profecto illam a stirpe bona, amore quippe patriæ, laudis & principatus studio ortam esse; inde vero

pullulantibus vitiis, paulatim degenerasse. — Haud aliter vita ascetica & solitaria, ab origine satis honesta profecta, dum a viris sapientibus compesceretur, ferox virtutum erat; sed disciplinae scalpro haud represa luxuriare incipiebat.

Quo tempore Decius Christianos magnis vexatos terroribus armis quoque persequebatur, Paulus quidam, cuius vitam Hieronymus enarrat, in solitudinem Thebaidos abiens, vitae solitariæ autor vulgo fertur fuisse; neque tamen metus, ut supra ostendimus, illi causa secessus fuisse; neque omnino ei sed Antonio prima hujus instituti laus jure vindicanda esse videtur. Etenim pius iste vir, qui tam pulchras habebat orationes, ut pisces concionantei audientes gaudio in undis exsultarent, tuguria suorum, ut antea, longissime inter se distare haud passus est; sed, quo facilius necessaria sibi invicem possent subministrare, ea in eundem locum inaedificari jussit. Pachomius inde coenobitis in societatem non solum tuguriorum sed ejusdem tecni receperit jejunium, manuum labore, sui contemplationem precesque certa lege praescripsit. Quum vero monachos sua disciplina perpetuo adstringi noluisset, militibus levis armaturæ dissimiles non erant; semper enim libere vagari, fanticarum reliquiarum frustula plebi dividere, &

† a
CCLII

a
CCCV

† a
CCCXLVIII

quovis modo imponere poterant. Quam vivendi rationem Hilarion in Palæstinam, Jacobus in Armeniam, Eugenius cum Gaddana atque Azyzo sociis in Mesopotamiam transtulit.

Benedictus autem Nursinus, quem monachi occidentales suæ disciplinæ auctorem nuncupant, quum pristinam religiosorum hominum vivendi rationem, ab Athanasio Italis probatam, immutasset: solutam eorum vitam regula adstrinxit, vagam atque instabilem certo adligavit loco. In Italia inferiore, qua mons Casinensis tectis oppiduli, unde illi nomen est, imminebat, pius vir omnia Deorum cultus vestigia editis miraculis extinxit, primumque suorum condidit monasterium. Qui se in illud contulerant, precibus, agriculturæ, puerorum institutioni vacabant; codices & legebant & descrihebant; victu tenui & frugali, neque vero nimis duro, vestitu simplici, mox autem singulari utebantur. Quoniam enim a societate humana divulsi erant: nihil de vestitu mutantates non potuerunt non novam & inusitatam speciem brevi præ se ferre, quum aliorum vestes, ut mos ferebat, mutatae essent. Huic ordini quicunque jam sui judicii se consecraverant, vel ab ineunte aetate disciplinæ eius alumni a parentibus tutoribusve erant traditi: irrevocabili tenebantur voto. Semen Benedicti manu sparsum multi longe lateque propagabant, namque Placidus Siculos, Maurus Gallos

in hanc vivendi consuetudinem induxit. In primis vero Gregorius Magnus, Pontifex Romanus, de monachis bene meritus est; hic quam credulus fuerit, quinque multis superstitionibus obnoxius, vix dici potest; jam enim crines Joannis baptistæ magnum sibi solatium afferre opinabatur; jam ossa Petri Paulique manibus contrectare non sustinebat; idem se ultimum diem, finem hujus saeculi, exitumque hujus rerum ordinis videre metuebat; quin etiam quum Romae peste laboraretur, tam ardentes edidit preces, ut angelus in culmine molium Hadriani apparet, stricto ense vagina condito, liberationem mali testaretur. Cujus rei ut memoria exstaret, arx & nomen tenuit et statuam nuncii coelestis gladium manu habentis. Quanquam Gregorius manes Trajanî precibus placarat, eumque orco exemerat; tamen antiquitatis Latinæ et Græcæ non erat amator, et, teste Joanne Sarisberiensi, præclarissima scriptorum opera igni abolevit; monachos autem in oculis ferebat, eorumque institutum in Britanniam per Augustinum transducendum curavit.

a
DAD

In hac brevi expositione subsistere libet & ipsam rem propositam aggredi; namque quemadmodum supra demonstratum est magnam originis similitudinem vitæ asceticæ cum militia esse: sic rationis internæ haud minorem videbimus. Quid enim inter votum, quo monachum abbas adstringebat, & jusjurandum,

ad quod miles a consule adigebatur, interest? Nonne utrius se duci audientes dicto fore, nec signa deserturos pollicebantur? Num, quod alterius sacramentum ad cruceim, alterius ad aquilam legionarium dicebatur, ideo plane diversa erant? Quum adolescens Romanus, bulla deposita & prætexta exuta toga, cuin virili virilem quoque animum induisset, atque amicis & propinquis comitantibus Capitolium ascendisset: tyro facetus erat; inde livida geistabat armis brachia, sarcinis onustus longa itinera suscipiebat, & rem militarem ludis & præceptis, castis & præliis discebat. Haud aliter novitio monacho tyrocinium erat deponendum; quin, quo magis unius arbitrio vivebat, eo maiores, eo diuturniores ab abbe ei labores injungebantur. Sive igitur obstinata taciturnitas per integrum annum tenere, sive marcidam plantam vivo fonte irrigare jubetur, operam detracere, ne quidem tergiversari audet. Idem quum ad cloacas purgandas, fordes everrendas, aliumve turpem laborem preferendum mittitur, ad nutum præsto esse debet. Quoniam autem non sola obedientia, verum etiam paupertas & castitia in novitio requiritur: innumeris tentatur modis, innumera harum virtutum documenta dare cogitur; atque adeo ridicula horum nonnulla sunt, ut homines ratione præditos ad ea descendiisse jure mireris. Utrum igitur major fuerit preferendi patientia & stultitia, an machinandi

astutia & crudelitas, recte dubitaveris. Etenim quum abbates monasterii alumnos in ardente ignem frigidos insilire, aut in rapidum fluvium natandi imperitos dejici jussissent; monasticam disciplinam tetricam fuisse, immo, quod doctum hominem non fugit, disciplina militari crudeliorem fuisse sponte patet.

Quanta principii & internæ rationis, tantæ fatorum & casuum inter rem monasticam Latinorum & rem militarem Romanorum intercedit convenientia. Ut enim milites honore afficiebantur, sic dignitate non minore monachi erant. Quæ res vel exinde eluet, quod qui in heroibus accensebantur, inter Deorum cultores e viris bello præclaris, inter Christianos e monachis erant arcessiti, quum enim imperatores Romani ab armis cessassent; neque vexationibus diutius esset locus: monachi, qui se omni bus malis excruciauerant, martyrum corona donati sunt. Qualis autem quæntaque horum autoritas fuerit, nomina, quibus insignebantur, docent; namque brevi iij solum religiosorum titulo salutabantur; conversi a Benedicto reg. c. LIX appellantur. (Quamquam alia quoque vis huic voci subiecta est; illo nempe nomine, qui in matrimonio abstinentia usi erant, celebrati sunt; act. concilii Arelatensis; quicunque matrimonium initierit, episcopus civili non potest, nisi præmissa fuerit conversio). Regenerati præ-

terea, Deo sacri atque iterum baptizati monachi s^epe audiebant; precibus denique, quæ in monasteriis fundebantur, operis Dei nomen erat. Monachi autem, ad ceteros homines aditu intercluso, in unam eandemque societatem cum clericis celeriter coaluebantur; primum quidem & laici erant, & habebantur; quemadmodum vero per militiam ad honores civiles Romanis via patebat, (Cato v. c., quum in Sicilia Tribunus militum fuisset, castra Claudi Neronis sequutus esset, & quæsturam gesisset: Ædilis plebis factus est.) ita quoque ex ordinibus religiosis episcopi persæpe eligebantur; immo clericali munere qui jam antea functi erant, illis adscripti, novum amplerumque ornamentum sibi accessisse arbitrati sunt. Quum præterea monachis a societate humana divulsis ceterorum templo celebrare non liceret (ut a militibus Romanis signa, Svetonio teste, numinum loco colebantur): proprium in quovis monasterio facillum constituendum erat, atque sacrorum minister, ex ipsis electus, huic præficiendus erat. Quæ res quantum dignitatem eorum adauxerit, quantumque clericis eos adæquaverit, mirabile dictu est. Res gestæ, quum litteris mandatæ leguntur, plerumque scribentis ingenio & voluntate æstimantur; vel celebrantur, vel obsecrantur; monachis igitur facta ceterorum memoriae prodentibus cordi semper erat primas suis

ordinibus partes vindicare; hanc enim ratione ingressi, feliciter te ad celebritatem posse pervenire videbant. Tales rerum scriptores non solum virorum, qui factis inclyti fuerant, sed sui ipsorum & ordinum, quibus consecrati sunt, imaginem expreſſerunt. Postremum, lector benevole, ipsa coenobia cogitatione lustremus; omnia in his instructa & comparata non solum ad benevolentiam potentium captandam, vel ad oculos plebis præstringendos, sed ad animos honorum & prudentium conciliandos videbimus. Ecce enim hoc portu fessi atque emerti reipublicæ gubernatores recipiuntur, hoc ludo feri nobilitatis mores finguntur, hac custodia seditiosi homines leniter tenentur; hoc asyllo vexati teguntur, hoc denique hospitio ægroti, invalidi, senes curantur.

Jam alia nobis inter monachos & milites exoritur similitudo: utrique nempe plurimum poterant. Dum respublica Romana justitia & æquitate, neque largitionibus & paucorum factione gubernata erat: palma togæ cessit. Sed quum armis dilacerari respublica copta esset, prætoriani milites, legibus soluti, omnia sibi arrogarunt, nihil magistratibus reliquerunt; quin sub cruenta hasta ipsam imperatoriam dignitatem vendere susi sunt. Sic opes militares iisdem tyrannis, a quibus adjutæ atque adauctæ fuerant, pernicie ei erant. Haud aliam monachi, per Pontifices Romanos crescentes,

gratiam iis referebant. Gregorius quidem Magnus plurimas coenobitarum cum episcopis lites composuit, hos ad aequitatem, illos ad obedientiam cohortatus. Zacharias vero & Stephanus monasteria nonnulla, clericorum cura exenta, in tutelarem fidem receperunt. Quam immunitatem qui semel nacli erant, via jam munita feliciter ad majores opes procedentes, longo temporis spatio interjecto, quodvis clericorum jugum excussere; quo facto monachi milites ipsorum vestigiis persequuti, omnia postremum nimia intemperantia, immoderata licentia perdiderunt. Potentia vero, quam monachi sibi pepererant, non solum papis, verum conatibus & industria ipsorum debebatur. Namque foribus facellorum monasterialium, quæ antea laico nulli patuerant, reclusis, plebem insciam, credulam & novi curiosam facillime sibi devinebant, fabulas fictas pravasque opiniones inter homines eujusvis ordinis divulgantes, & formularum liturgicarum, rituum absurdorum, festorumque dierum ingentem vim proferentes. Nunc precum suarum efficaciam magnis effreabant laudibus; nunc corpora equitum fortium, qui multis laboribus per vitam defuncti morte tandem acquiescere studuerant, suis celis recipiebant; eosque cucullo tegentes, cruce pectori imposita, missis & cantilenis sacris signi purgatorio liberare contendebant. Nobiles præterea illo tempore armis dimicare, feris

insidiari, equos in gyrum ducere consueverant, neque vero effrenati ipsi te in gyrum doctrinæ duei patiebantur. Religiosi igitur homines in dicendo scribendoque multum versati, & ad manuera domi obeunda fere soli adhibiti, apud reges principesque plurimum poterant; quairum v. c. Cassiodorus apud Theodoricum Magnum, Alcuinus apud Garolum M., Wala, abbas Corbeiæ, apud Ludovicum Pium & Agobardus apud Lotharium, filium ejus, pietate & eloquentia valuit. Nulla vero alia in terra regiæ opes monachorum autoritate adeo comminutæ & fractæ esse ac in Britannia videntur; ille enim jam antea crebris Danorum invasionibus confuserant. Jam Odo, in Dania natus, qui, antequam in illam terram profectus esset, neque salutari doctrina imbutus, neque sacro fonte initiatus erat, Archiepiscopus Cantabrigiensis factus, opes monachorum summo studio adjavit. Cui Dunstanus, Lundini & Worcestriæ episcopus, in archiepiscopalem honorem successit. Hic plurimarum conjurationum autor, quum statuis vel voces, vel lacrymas exprimeret, atque ædificia subrata in adversarios decidere juberet, imperium sex regum, diutinum ecclesiæ otium seditionibus turbavit. Opes vero ordinum mendicantium, quum iudiciis quibus in Gallia haretici, in Germania beneficæ condemnabantur, præpositi essent, magnum ceperunt incrementum,

Restat denique, ut de ultima eaque maxima similitudine, quæ est rei monasticæ Latino-ruin cum re militari Romanorum pauca affera-
mus; iis enim, quæ per utrosque effecta erant,
comparatis, rem publicam civilem
idem detrimentum, eosdem ex
utrisque fructus cepisse videbis;
De illo commemorasse satis est; adeo enim in
promptu sunt omnia, ut res explicatione haud
egeat; nonnullis præterea locis de illo jam sup-
ra facta est mentio; de utilitate vero, quæ ex
utrisque ad Europæos homines affluxit paulo
uberius dicendum. Hispania, Gallia, Britannia
& maxima Germaniæ pars a Romanis bello sub-
actæ sunt; namque illam terram Scipio major,
Pompeius, Agrippa, istam P. Flaccus, Q. Fa-
bius, Cæsar, hanc Scapula, Plautinus, Agri-
cola Romanorum imperio subjecerunt; in Ger-
mania Tiberius, Drusus & Cæsar, filius ejus,
cui e victoriis Germanici nomen inditum est,
feliciter bellarunt. Quo factum est, ut natio-
nes lingua, legibus, institutis inter se differen-
tes arctiore vinculo constringerentur. Easdem
vero provincias quum gentes barbaræ abalienas-
sent; monachi, arinorum quamvis expertes,
sub potestatem Pontificis Romani redigebant.
Primum Reccaredus, Visigothorum in Hispa-
nia rex, quum ab Arianis neque miracula edi,
neque reliquias igni spectari posse ægre ferret,
& tyrannidem, qua esset vi potitus, se armis

vindicaturum desperaret: Ariana fide ejurata, gremio ecclesiæ catholicæ receptus est, & novam cum Papa societatem incepit. Eodem fere modo Papæ, Gallorum animis per monachos sibi conciliatis, summa prudentia in imperio confirmando usi, jam de clericorum autoritate detrahebant, jam eam adaugebant, atque edictis & palliis Gallos sub sua clientela retinere conabantur. Augustinus inde, qui monasterii S. Andreæ abbas Romæ fuerat, Benedictinis quadraginta comitibus, in Britanniam hortatus Gregorii Magni iter suscepit. Hic crucem argenteam præ se gerens, quum sacros decantaret hymnos, plurius urbes ovans ingressus est; multitudo autem imperita catenas S. Pauli, quas ille Roma apportaverat, admirata, S. Petri sibi injici facile patiebatur. At Augustinus, posteaquam hanc terram sub ditionem Romanam redegerat, Deorum fana haud demolitus, heroibus modo Christianis dedicavit. In Germania quidem monachorum opera diu male cedebat; quin ipse Radbodus, Frisiorum dux, quum lavacrum baptismale jam pede tentaret, celeriter eum retulit, seque cum majoribus apud Vodanum beate vivere malle quam cum paucis Christianis in coelo dixit. Illo autem mortuo, Vinifridus, Benedictinus, sacra religiosis salutiferis propagandi nactus occasionem, sequenti anno Romanam adiit, ut mandato & reliquias a Papa acciperet. Quatuor inde clapsis

annis, episcopus itinerarius in terra infideliū
creatus, & Bonifacii nomine salutatus, turma
equitum præsidio data, Hesiam, Thuringiam
& Saxoniam peragravit. Denique vero Vicari-
rius Pontificis Romani in Germania a Gregorio
III creatus, eandem terram, quam fortes & belli-
cosi viri expugnare non potuerant, potestati
clericorum effoeminati atque imbellis subjecisse videtur.

Ut eadem terra milium ac monachorum armis, sic idem solum aratis
utrorumque subigebatur, & multæ
urbes illorum castris aut horum
monasteriis debentur. Milites enim
Romani, quum castra stativa fecissent, ne fru-
menti inopia laborarent; finitos agros ferra-
mentis, quæ secum quisque apportaverat, co-
lebant & sementes maximas faciebant; sectores
inde, lixe & mercatores cuiusvis generis castra
magna frequentia adibant; pistores, coqui,
popæ in illa confluebant; milites artes exerce-
bant. Sic, qui antea sub pellibus contineban-
tur, tecta subierunt; ubi castra collocata erant,
urbs exstructa est; sic Aquileia, sic Co-
lonia Agrippina & multa alia oppida con-
dita sunt. Eadem monachorum merita docti
viri, qui alias terras visendi causa peregre pro-
fecti sunt, uno ore confirmant, magnis efferunt
laudibus. Videbant scilicet coenobia Benedic-
tinorum in editis pendere rupibus, quæ manu
foecundæ redderentur, in magnis inædificata pa-

Iudibus, quæ canaliculis exsiccarentur, vel in vasta solitudine exstructa, quæ arte & labore in agros fertiles mutaretur. Patet igitur monachos haud eandem in ecclesiis condendis viam ingressos esse ac primos Christianos; quos ad celebres modo urbes atque hominum multitudine affluentes se contulisse constat; illi vero, quum inaccessas silvas periviscent, insulas suas per temporis decursum in oppida tectis frequenter abire viderunt. Sic v. c. Gallus Constantiam & S. Galli Fanum condidit; ut huic ipse, illi Joannes discipulus præsesset. A Ruperto, quem Theodo II Vormatia arcivesciverat, Juvavium, posthac Salisburgum, exædificatum est. Bonifacius, quo veræ religionis propagandæ seminarium Germania habebat, Fuldae autor fuit.

In comparatione subsystemus, si hoc unum adjunxerimus, quod, quoniam hac luce clarius est, nemo facile est inficias; linguam Latinam, artes, scientiasque utiles per itinera monachorum & militum Europæis innotuisse. Cicero quidem ait Latina suis finibus (*id est Latii*) exiguis sane contineri; verum ad ultimos imperii Romanæ fines sermonem Latinum pervenisse monumenta publica & privata (v. c. *inscriptionses sepulchrales*) quin ipsæ recentiores linguae testantur. Cujus rei vel maxima laus militibus crebra itinera suscipientibus utique tribuenda

esse videtur. Eodem autem sermone quum monachi sacras haberent conciones, carmina præirent, hymnos decantarent, historias conficerent, omnia denique ecclesiastica & civilia negotia tractarent: de illo divulgando non potuerunt non bene mereri. Ut illi sic hi pistores, fabri, cæmentarii erant, immo liberalibus quoque artibus operam dabant; Methodius e. c. poenas sceleratorum atque ultimum judicium pictura exprimens, Bulgarorum regi tantum incusit terrorem, ut ad sacra Christianorum transiret. Utrique præterea & milites & monachi, otio desides, muneribus ditati atque superbia elati, calones & laicos, quæ ad viçtum cultumque pertinerent, sibi subministrare jusserunt. Semper historici virtutes, quas Romani, ab armis nunquam discedentes, perpetuis bellis assequuti sunt, gravitatem nempe, prudentiam, rerum experientiam, pleniore laudarunt ore; cognitiones vero, scientias, doctrinam non item; quamquam milites Romanos, Græcorum artes & ingenii monumenta primum admiratos, eodem studio cives imbuisse nemo negat. Altera vero ex parte monachi præclara antiquitatis opera in librariis asservantes, inter Arabes & Græcos non semel degentes, utiles inde cum ceteris hominibus scientias communicabant, atque atras inscitiae tenebras sensim sensimque dispellebant.

Dimittenderne ere :

Carl Adolph Hjort, Søn af afdøde Biskop og Ridder Hjort;

Christian Frederik Julius Hammeleff, Søn af Justitsraad, Doctor Juris Hammeleff, Amtsforvalter i Bredsted;

Christen Noe Tang, Søn af afdøde Kammeraad Tang, Eier af Nørrevosborg;

Jens Klint Bagger, Søn af afdøde Pastor Bagger i Ballum;

Werner Jasper Andreas Ramsing, Søn af Giestgiver Ramsing i Ribe;

Andreas Christian Brøndsted, Søn af Pastor Brøndsted i Warde;

Jens Hansen Bjerrum, Søn af Hr. Bjerrum i Sønderfardrup.

Examen begynder den 6te September og holdes i følgende Orden:

Torsdagen	6te September	Dansk Stiil.
Fredagen	7de —	Latinsk Stiil.
Löverdagen	8de —	Græsk.
Mandagen	10de —	Historie og Geographie.
Tirsdagen	11te —	Naturhistorie og Tydsk.
Onsdagen	12te —	Mathematik.
Torsdagen	13de — }	Latin.
Fredagen	14de — }	Hebraisk.
Löverdagen	15de —	Religion.
Mandagen	17de —	Dansk.
Tirsdag	18de —	Fransk.
Onsdagen	19de —	

Den Os anbetroede Ungdoms Forældre, Paarørende og andre Skolens Velyndere indbydes til at overvære Examen og den Höitidelighed, hvormed den sluttet Fredagen den 21de om Eftermiddagen Kl. 3.